

Tweegesprek met Herman Strategier over zijn werk „Arnhemsche Psalm”

„Deze muziek heeft een grote zuiverheid en eerlijkheid”

Wanneer wij de componist Herman Strategier in zijn woning aan de Utrechtse Maliesingel bezoeken, dan treffen wij daar een gelukkig man aan in een huis vol jong kindergeluid, dat hem niet belet voort te werken aan een reeds omvangrijk, gestadig groeiend oeuvre.

Componeren is voor Strategier geen uitzonderlijke vorm van vrije tijdsbesteding, het is veelmeer een dagelijkse arbeid (en vreugde!) geworden, die hij volbrengt als de natuurlijkste zaak ter wereld, zonder veel ophef of „artistieke-righeid”. Wanneer hij ons van deze laatste compositie de „Arnhemsche Psalm” vertelt en de muziek aan de piano doorneemt, dan geschiedt dat in alle eenvoud en waarachtigheid, die kenmerkend zijn voor de persoon en zijn werk. Men hoort een blijde opgetogenheid en een warme genegenheid voor deze Psalm in zijn woorden: is de jongste spruit niet steeds een tijdlang de dierbaarste?

Terwijl hij ons al spelend en zingend een indruk geeft van het koorwerk, dat straks op 5 Mei in Musis Concertzaal en van daaruit door de aether zal klinken, als een dichtelijke herinnering aan de ramp die over onze stad kwam, moeten wij onwillekeurig terugdenken aan „de goede oude tijd”, toen wij zo menig stuk heet van de naald voorgezongen kregen in de Arnhemse woning van de componist.

Als geboren Arnhemmer, die alles meemaakte, was Strategier de aangewezene man om het muzikale deel van deze opdracht der Gemeente Arnhem te vervullen en al kon de dichter Jan Engel-

man niet uit de herinnering van eigen aanschouwing putten, uit zijn schoon gedicht spreekt een sterke inleving in het gebeuren en een dichtelijke visie, die vorm kregen in een taal, waarop het goed componeren is. „Ik was van het begin afaan verrukt van deze tekst” vertelt Strategier ons en dat kunnen helaas lang niet alle componisten van gelegenheden opdrachten hem nazeggen! „De tekst kwam wel bij stukjes en beetjes nogal laat binnen, zodat ik hard heb moeten werken om op tijd klaar te komen, maar het is een tekst, waar je met plezier aan werkt!”

Over de structuur van deze „Arnhemsche Psalm” vertelt de componist ons het volgende. „Het is een soort drieluik geworden, waarbij viermaal vier verzen van Psalm 91, die Engelman tot uitgangspunt nam, als zuiltjes dienst doen”. Het eerste deel opent en sluit met vier zulke homophoon voor koor gezette psalmverzen, terwijl men aan het eind van het 2e en 3e deel wederom vier psalmverzen vindt.

Tegen ieder dezer koortjes laat het orkest een zeer expressieve melodie horen, die men voor het eerst geëxponéerd hoort in de orkestrale inleiding aan het begin van de Psalm.

Het werk opent overigens op een originele wijze, want aan de orkestrale proloog gaat nog als een a-cappella-exordium het motto van Jan Engelman's gedicht vooraf: „Surely he shall deliver thee from the snare of the fowler and from the noisome pestilence”, zeer simpel unisono gezet.

De lyrische tekstgedeelten heeft Strategier gezet voor sopraan en bariton, zoals te verwachten viel niet in een echte aria-trant doch in een liedachtige vloeiend-vocale stijl, die zonder het muzikale melos ondergeschikt te maken, het dichtelijke woord zeer zuiver en ongerept verklankt. Het verhalend element werd toevertrouwd aan een declamator, die als een sprekende testo tegen een zeer dunne en doorzichtige orkestrale achtergrond „the battle of Arnhem” met al zijn hoopvolle en rampspoedige wendingen verhaalt.

Zeer enthousiast is Herman Strategier over de prestaties van degenen, die straks deze solistenrollen zullen vervullen: Greet Koeman, de sopraan van de Nederlandse Opera, de jonge muzikale bariton Leo Ketelaars en de declamator Max Croiset, die in den huize Strategier reeds zeer tot tevredenheid van componist en dichter de gehele partituur hebben doorgenomen.

Op grond van hetgeen wij van Strategier's jongste compositie reeds gehoord hebben — zij het dan in een onvolkomen klankbeeld — geloven wij muzikaal Arnhem een zeer schoon herdenkingsconcert te mogen voorspellen. Strategier's muziek heeft een grote zuiverheid en eerlijkheid, pathetiek en vals sentiment zijn aan deze partituur evenals aan zijn ander werk volkomen vreemd. Componist en tekstdichter hebben zich ons inziens de gevaren van een gelegenhedenstuk terdege gerealiseerd en net is typerend, dat de componist er ons bij de aanvang van het gesprek al op wees, dat de naam Arnhem, slechts eenmaal voorkomt en wel in de titel!

De „Arnhemse Psalm” lijkt ons uitgegeven boven de — hoe belangrijk ook — incidentele feitelijkheden, die de ramp van onze stad veroorzaakten, doordat dichter en componist bij alle gebondenheid aan het gegeven onderwerp hun fantasie de vrije vlucht lieten en zich niet verloren in al te descriptieve procédés. Door zijn zeer melodieuze aard zal de muziek van Strategier stellig gemakkelijk aanspreken en een diepe indruk maken op het publiek dat de 10e verjaardag onzer bevrijding gaat herdenken.

KEES VERSTEEGH